

Dokument nr. 8:109

(2000-2001)

Forslag fra stortingsrepresentantene Rolf Reikvam og Kristin Halvorsen om handlingsplan for økt satsing på grunnskolen over en 4-årsperiode

Til Stortinget

Bakgrunn

Skolen er vår viktigste samfunnsinstitusjon. To grunnleggende ubalanser preger situasjonen i skolen: Grunnskolens oppgaver står ikke i forhold til de ressurser den blir tilført, og ambisjonene om lokale tilpasninger står ikke i samsvar med den detaljerte læreplanen dagens skoler må følge.

Den første ubalansen - mellom ressursbehov og ressurstilførsel - er hovedsakelig økonomisk betinget. Det er i en årrekke blitt bevilget færre ressurser til skolen enn det som er nødvendig for å vedlikeholde og fornye skolebygg og materiell, og for å gjennomføre tilfredsstillende opplæring.

Den andre ubalansen - mellom skolens innretting og samfunnets mangfold - er hovedsakelig organisatorisk betinget. I behandlingen av opplæringsloven i Innst. O. nr. 70 (1997-1998) vedtok Stortinget en egen forsøksparagraf som skulle åpne for forsøks- og utviklingsarbeid og lokale tilpasninger. Det viser seg imidlertid vanskelig å få godkjent slike forsøk, og Regjeringen har tydeligvis en annen fortolkning av paragrafens hensikt enn forslagsstillerne. Videre gir dagens læreplan lite rom for selvstendige vurderinger fra den enkelte skole.

Utdanning har beveget seg fra å være et privilegium, via en rett, til i dag å være en nødvendighet og et fundament. Grunnskolen står overfor store utfordringer som ikke kan møtes uten økte bevilgninger og bedre organisering. For å sikre en god, moderne og styrket skole foreslår forslagsstillerne en grunnleggende styrking av skolen over en 4-årsperiode.

Skolen skal gi grunnlag for å utvikle gjensidig respekt og forståelse ved at elever med ulik sosial og kulturell bakgrunn og ulike evner går på samme skole og i samme klasse. Dette gir innsikt, erfaring og kunnskap som er viktig både for individets utvikling og en demokratisk utvikling av samfunnet. Stortinget

har et ansvar for tilrettelegging av muligheter. Stortinget har ansvar for de økonomiske rammevilkår, gjennom overføringer til kommunesektoren og for å skape rammeverket for en kreativ skole. Stortinget skal fastsette målene og skaffe pengene, virkemidlene og tilnærmingen må skolene få finne selv.

Norge er et stadig mer mangfoldig land. Behov og muligheter varierer sterkt. Dette må også gjenspeiles i den måten vi organiserer opplæringssystemene på. Det ligger stort forbedringspotensial i skolen. Men det er ikke mulig å lage en felles oppskrift for all skoleundervisning. Til det er forholdene for forskjellige og behovene for ulike. I mange spørsmål vet utvilsomt lærerne og elevene bedre enn både Storting og departement hvordan opplæringen best bør legges opp. Derfor vedtok Stortinget i 1998 at skoler skal kunne søke om fritak fra opplæringsloven til ulike pedagogiske eller organisatoriske forsøk. Derfor har Sosialistisk Venstreparti tatt initiativ til at det settes i gang ulike forsøk med alternativ organisering av opplæringen og skoledagen. Verden er mye mer enn pugging og ringeklokker. Det må skolen også være.

Derfor mener forslagsstillerne det er viktig å åpne for ulike behov blant ulike elever innenfor en felles ramme.

Sosialistisk Venstreparti vil bevare og styrke den offentlige skolen, og vil at den skal passe for flere barn. Skoler bør oppmuntres til å velge nye pedagogiske veier.

Skolen skal være et mangfold av pedagogiske og faglige opplegg. Innenfor den offentlige skolen burde det også være tilbud som drives innenfor det som defineres som Steinerskolepedagogikk. Et forsøk der kommuner inngår samarbeid, eventuelt overtar ansvaret for lokale Steinerskoler, vil kunne bidra til mangfoldet i den offentlige skolen. Alle barn må sikres lik rett og like muligheter til en kvalitativ god

skole. Det er viktig å ha en høy standard på den offentlige skolen først og fremst av hensyn til elevene og samfunnets behov for høy kompetanse, men også for å opprettholde full oppslutning om den allmenne skolen, og hindre at den offentlige skolen blir et alternativ for dem som ikke har råd til annet.

Det skal være et likeverdig tilbud i den offentlige skolen, men ikke et likt. Den sterke detaljeringen i nasjonalt lærestoff kan bidra til likedannethet. Skolen skal være preget av trygghet, trivsel og læring. De tre henger uløselig sammen og må danne grunnlaget for den gode skolen. Skolen skal være åpen og mangfoldig. I et mangfoldig læringsmiljø må det være rom. Det innebærer at skolene må oppmuntres til å sette i gang egne prosjekter og forsøk, og i mindre grad enn i dag være bundet opp i nasjonale læreplaner. På stadig flere skoler drives det forsøk med nye undervisningsopplegg, men de fleste fungerer fortsatt etter klasseromsprinsippet. Dagens læreplaner oppleves av mange som begrensende, og for mange opplever å få avslag på søknader om forsøk i henhold til opplæringslovens § 1-4. Sosialistisk Venstreparti har bedt statsråden forklare to av de mange avslagene i den videregående skolen, og fikk til svar at «forsøk med innhold og struktur i den videregående opplæring (må) knyttes opp mot forholdsvis konkrete planer om fremtidige regelendringer». En slik tolkning lå ikke til grunn for Sosialistisk Venstrepartis støtte til § 1-4.

Sosialistisk Venstreparti har tidligere tatt til orde for muligheten for blandede aldersklasser. Det er ikke sikkert at klassene må deles inn i alderstrinn på samme måte som i dag, og for Sosialistisk Venstreparti er det viktigere å bevare flere skoler enn å strømlinjeforme noen få. Det er viktig å prøve ut forsøk som aldersblanding ved fulldelte skoler, nye måter å organisere skoledagen på uten den tradisjonelle inndeling i fag og timer og dessuten en organisering av skoleåret slik at en kan starte på ulike tider av året. En slik organisering forutsetter større grad av prosjektarbeid og at skolene legger læreplanen til grunn for organisering og ikke lar læreboka styre opplegget.

Sosialistisk Venstreparti er bekymret for fremveksten av privatskoler som ikke omfattes av noen av de målsetninger som gjelder for den offentlige skolen. Sosialistisk Venstreparti vil ha en skole som er mangfoldig og variert, og som formidler demokratiske idealer tuftet på likeverd og likestilling. Sosialistisk Venstreparti mener private skoler for å utløse offentlig tilskudd også må bygge på slike grunnleggende verdier.

Forslagsstillerne har merket seg at Regjeringen i sin langtidsplan signaliserer at den vil sette ned et offentlig utvalg som skal vurdere innhold og struktur i hele det 13-årige opplæringsløpet. Et slikt arbeid bør resultere i en revisjon av dagens læreplaner, vurde-

ringsformer i skolen, organiseringer av skoledagen og lokal autonomi. Forslagsstillerne håper også at et slikt arbeid kan gi en avklaring på hvilke grunnleggende kriterier som bør ligge til grunn for offentlig tilskudd til private skoler.

For mange barn i dag er informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) et helt naturlig redskap i hjem og fritid. Den bør også ha en plass i skolen. Tilegning av kunnskap handler i stor grad om innhentning av relevant kunnskap i en flom av informasjon. Kvalitetsutvikling i grunnskolen er avhengig av bedre tilgang på teknologiske hjelpemidler. Skolenettet må videreutvikles, og gjøres tilgjengelig for elevene gjennom bevilgninger til utstyr i form av datamaskiner og nye læringsformer. Spesielt fra og med ungdomstrinnet bør IKT være et naturlig redskap i elevenes arbeid. I Innst. S. nr. 135 (1993-1994) la Stortinget grunnlaget for utvikling av skolenettet. Nå må utstyret på plass i alle skoler, i tilstrekkelig grad til at IKT og skolenettet kan brukes aktivt i undervisningen.

Grunnskolen er arbeidsplass for 580 000 norske barn. Få arbeidstakere ville akseptert å arbeide under de forhold skolebarn gjør i dag. Dårlig inneklimate og uoppussede skolebygg svekker konsentrasjonen og gjør hverdagen vanskeligere for barn med astma og allergi. Innunder normale arbeidsmiljøbestemmelser kommer også krav om en meningsfull og variert hverdag og beskyttelse mot mobbing. Slike bestemmelser må også gjelde for skolen. Medbestemmelse er viktig for arbeidsmiljøet. Elevene selv vet best hvor skoen trykker. Elevers medbestemmelse bør styrkes i skolen, spesielt fra ungdomstrinnet. Stortinget har etter forslag fra Sosialistisk Venstreparti pålagt departementet å komme med forslag til lovbestemmelse av arbeidsmiljø for elever og studenter. Det psykososiale arbeidsmiljø og elevenes medbestemmelse må inkluderes i Regjeringens forslag.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen sette av midler til skolens disposisjon i perioden 2002-2005 for stimulering til forbedringer i innhold og struktur på ungdomsskoletrinnet.

II

Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2002 påbegynne en styrking av ungdomstrinnet i skolen med 10 mrd. kroner over en 4-årsperiode.

III

Stortinget ber Regjeringen, ved bygg av nye skoler, legge opp til en arkitektonisk utforming som stimulerer til nye læringsformer og organisatoriske uttrykk i skolen.

IV

Stortinget ber Regjeringen, ved revisjon av læreplanen,

- a) å legge til grunn en langt mindre detaljeringsgrad i læreplanens definisjon av nasjonalt lærestoff.
- b) å vise større fleksibilitet for godkjenning av forsøk etter opplæringslovens § 1-4. Det må ikke stilles som krav at forsøk har endring i regelverket som formål for å kunne godkjennes.

V

Stortinget ber Regjeringen om å inkludere medbestemmelse i hverdagen og det psykososiale ar-

beidsmiljø i sitt forslag til arbeidsmiljøbestemmelser for elever og studenter.

VI

Regjeringen bes i statsbudsjettet for 2002 legge inn midler for full PC dekning i ungdomstrinnet i grunnskolen. Med dette menes tilstrekkelig allmenn tilgang til datamaskiner slik at informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) kan brukes aktivt av elevene i læringsprosessen.

VII

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2002 å legge inn bevilgninger som skal stimulere skoler til å prøve ut ulike pedagogiske og organisatoriske forsøk.

2. mai 2001